

Laborite käsiraamatud – väärtuslik praktiline ja õppematerjal

Karel Tomberg – Eesti LaborimeditSiini Ühing, PERHi diagnostikakliinik

Ühendlabori käsiraamat IV.
Toimetajad Urmas Siigur
ja Kaja Kallion. Tartu,
Tartu Ülikooli Kliinikumi
ühendlabor; 2012; 659 lk.

Kesklabori käsiraamat.
Koostanud ja toimetanud
Eleonora Ellervee, Viive
Herne, Marina Ivanova,
Natalja Juhanson, Valentina
Kolesnikova, Liisa Kuhi,
Marge Kütt, Ellind Lind, Kaja
Mutso, Maiga Mägi, Aleksei
Nelovkov, Svetlana Norman,
Linda Pirozkova, Jelena Roine,
Elo Saue, Eola Valdre ja Vaike
Viia. Tallinn, Ida-Tallinna
Kesksaigla; 2012; 399 lk.

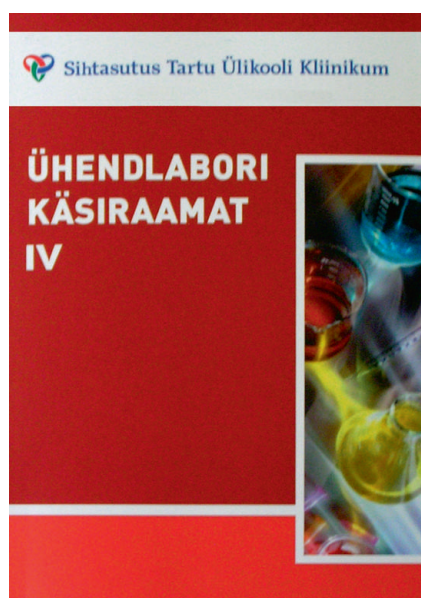
Quattromed HTI
Laboriteatmik. Tartu;
Quattromed HTI; 2012; 307 lk.

Käesoleval aastal on Eestis trükival-
gust näinud kolm meditsiinilaborite
käsiraamatut, kus on tutvustatud
põhjalikult meie juhtivates klii-
nikes laborites tehtavaid uurin-
guit. Tü Kliinikumi ühendlabori
käsiraamatul ilmus IV väljaanne,
mille toimetajateks on Urmas Siigur
ja Kaja Kallion, kes vahetas selles
rollis välja esimest kolme väljaannet
toimetanud Eesti laborimeditSiini
Grand Lady dr Ene Ora. Käsiraama-
tus on käsitletud tähestikulises
järjekorras kõiki ülikoolihaigla
ühendlaboris tehtavaid uuringuit,
nende näidustusi, analüüsieelseid
tingimusi, teostamise kohta ja
sagedust, meetodit, referents-
väärtusi ja kliinilist tähendust.
Teos on muutunud varasemast
oluliselt mahukamaks ja sisaldab
523 uuringupeatükki, tähestikulist
ja aineindeksit ning lühendire-
gistrit. Ühendlabori laboriuuringute
valik on kõige ulatuslikum Eestis,
iseäranis kiiresti on täienenud mole-

kulaardiagnostiliste ja geneetiliste
testide valik.

Ida-Tallinna Keskhaigla (ITK)
kesklabori esimene käsiraamat
ilmus 2003. aastal, nüüd ilmus
selle III väljaanne. Käsiraamatus
on uuringud rühmitatud valdkon-
dade kaupa (hematoloogilised,
kliinilise keemia ja immuunana-
lüüsi uuringud jt) ning leheküljed
varustatud värvikoodidega, et
hõlbustada mingi valdkonna leid-
mist. 275 uuringupeatükki koondav
kogumik on varustatud sisukorra,
tähestikulise registri ja pildima-
terjaliga. Uudsenä on iga peatüki
lõpus toodud kirjanduse loetelu,
mis võimaldab hinnata esitatud
teabe ajakohasust.

Quattromed HTI laboriteatmiku
X väljaanne sisaldab nii proovivõtu
kui ka labori käsiraamatu elemente.
Rõngasköites teos on jagatud
peatükkideks: analüüside koond-
tabel, uuringumaterjalide võtmine,
proovide transport, tellimuse tege-

mine, tulemuste interpretatsioon. 171 uuringut on rühmitatud valdkonniti. Uudsenä on käsitletud lisauuringute tellimist ja uuringute kriitilisi väärtusi.

Viimastel aastatel on Eesti Laborimediitsiini Ühing uuendanud ja ühtlustanud laboriuuringute ja proovimaterjalide eestikeelset terminoloogiat (vt lähemalt <http://www.elmy.ee/index.php?page=139>). Seda oskussõnavara on tarvilatud ka käsiraamatutes ning seda on soovitatav kasutada ka teadusartiklite autoritel, ajakirjade toimetajatel jt.

Et laborid kasutavad eri tootjate määramismetoodikaid ja osa

metoodikaid ei ole rahvusvaheliselt standarditud, on laborite käsiraamatud arstidele ka hädavajalik referentsväärtuste allikas. Need käsiraamatud on väärtuslik praktiline töövahend nii klinitsistidele kui ka laboritöötajatele ning õppe- materjal tudengitele ja residentidele, kuid siiski ei asenda käsiraamat laboriarsti konsultatsiooni uurin- gute tellimisel ja tõlgendamisel konkreetsetes kliinilises olukorras ning koostöös teiste uuringute ja saadava raviga.

Sarnaselt „Encyclopaedia Britannica’ga“ on nii TÜ Kliinikumi ühendlabori kui ITK kesk- labori käsiraamatu autorid teatanud, et

äsjä ilmunud käsiraamatu paberväl- jaanded jäävad viimaseks ning edas- pidi keskendutakse võrguversiooni arendamisele. Ka teised laborid on üha enam tutvustanud oma uurin- guid laborite kodulehekülgedel.

Trükitud käsiraamatud on meditsiinitöötajatele tasuta ning nende saamiseks tuleks saata e-kiri aadressil

- diana.liivat@kliinikum.ee (TÜK ühendlabori käsiraamat);
- vilve.ainson@itk.ee (ITK kesk- labori käsiraamat);
- klienditugi@quattromed.ee (Quattromed HTI laboriteatmik).

karel.tomberg@regionaalhaigla.ee

LÜHIDALT

Mittesteroidsete põletiku- vastaste ainete kasutamine suurendab müokardiinfarkti kordumise riski

Tavaliselt on südameinfarkti kordu- mise risk suurem esimese aasta vältel pärast esmast haigestumist. Aastate möödudes risk väheneb.

Taanis korraldatud uuringus püüti selgitada, kas mitteste- roidsete põletikuvastaste ainete (NSAID) kasutamine suurendab südameinfarkti kordumise riski.

Vaatluse all oli ajavahemikul 1997– 2009 südameinfarkti põdenud 99 187 isikut. Andmed koguti esimese viie aasta vältel pärast esmast haigestumist.

Vaatlusalustest 44% kasutas pikema aja vältel NSAIDe. Uuri- tute koguhulgast suri infarktile järgnenud esimese 5 aasta jooksul 28 693 isikut (29%). Sealjuures oli NSAIDide kasutajate seas suurem oluliselt suurem kui mittekasu- tajatel (riskisuhe 1,59 igal infark- tile järgnenud aastal). Seega ei

vähenenud NSAIDide kasutajatel korduva infarkti risk esmashaiges- tumisele järgnenud aastate jooksul.

Uuringust järeldub, et müokar- diinfarkti põdenud haigetele tuleb NSAIDe määrata ettevaatlikult, kaaludes hoolikalt riske ja võima- likku kasu.

ALLIKAS

Olsen AM, Fosbøl EL, Lindhardsen J, et al. Long term cardiovascular risk of NSAID use according to time passed after first-time myocardial infarction: a nationwide cohort study. *Circulation* 2012; doi 10.1161/CIRCULATIONAHA.112.112607.